

Unna-Jovnnna muitun

Dán mánu 7, beaivve jámii Ávvila boarrásiid viesus Jouni Aikio, gii lea dovddus badjeolbmá, Gábe Jovnnna bárdni.

Go gullen ahte mu boares verdde Unna-Jovnnna (Jouni Aikio) (1906-2002) lei jápmán, de millii bohte mánggat muittut mánggalot jagi duohken. Deiven su várra vuosttas háve Šáddevári bigálasas giđđadávve 1958. Jovnnna ja su eamida viellja Nilppi oruiga seamma lávus. Muhtumin eahketbeallái guovlladin sudno luhtte. Lei juo sevnijodišgoahtán. Čohkkáimet dollagáttis, ruovdebádis duoldadadii biđus. Su bajiloainnus ja lihkaeamis vuhttui ahte son lei hávjánan meahcceallimii. Hálesteimmet ilmmiid álmuiid gitta gaskaidjii. Čohkkájin nuppe bealde dola ja guldalin dárkilit, go Jovnnna muitalii iežas nuoravuoda áigásaš badjeeallimis, maid lei vásihan áhčiinis Gábe-Jovnnnain dain viiddis meahce- ja duottarguovlluin Oarje Anáris. Muittán ainge bures dan beaivvi, go čohkkájin das dollagáttis Unna-Jovnnnain ja Nilppiin. Ledjen nu movtta, go ožžon leat sudno lávus. Dollanjuokčamiid njivžžardeapmi ja sámegáktái gárvodan uhcisis Jovnnna ožžo mu buorre millii ja guldalin hui váibmilit gáimmi ságaid. Su muitalusaid bokte áddegohten, makkár lei leamaš daid ovddit sámebuolvvaid eallin buiga meahcis.

Deiven fas Jovnnna seamma giđđadávve vehá manjeláš Muoddávári alde. Leimme Nilppiin herggiid ohcamin, mat ledje cugijo mielde gárgidan Báđárskáidái. Go leimme ollen Muoddávári ala, de gulláime soapmása lahkoneamen čuoigga Leammi guovllos. Ja ii leange guhká, go oidnen juo oahpes albmá gacumin duottarviettii munno guolui. Jovnnna geahčadii áldočorraga dego guodoheadji lávege. Beaivi báittii jalahis almmis, ii gullon go bohccuid lihkaeammi, go dat ohce bievlasajiid duottarviettis. In máššan ja jearahišgohten Unna-Jovnnnas ovdeš badjeeallima birra. Gáibmi muitalii maid lei oahppan diehtit boazodoalus ja viidáseappotge boares sámeeallimis. Erenoamáš váttis áiggat ledje su mielde 1920- ja 1930-logus. Dalle ledje stuorra návdejagat.

Na Jovnnna muitalii: "Go mu áhčči Gábe-Jovnnna ja mun vieljaiguin guodoheimmet bohccuid, de deive gumppet mánggii čiehkariidda. Dat rohkkáhedje dávjá ealloravdii, ja vaikko geahčaimet ijatbeaivái, de dattetge massiimet ain soames bohcco. Mánggii gumppet biđgejedje ealu ja dasto ruhtte bahtui Morgam Viibosii dahje Marastahkii. Doppe muohta lei garas ja gumppiid lei bahá fáhttet. Mánggii šadden vuolgit gumppiid manjái, ja oktii go ledjen beaivvi guorran gumppiid luottaid, de fuobmájin eahkedis ahte mus ii lean doarvái niesti mielde. De ii lean eará ráđđi go čuoigalit fas lávu lusa."

Dalle galggai sávri čuoigat, jos áiggui juksat gumppe dahje geatkki. Eai lean dálá mašinnat. Unna-Jovnnna dáidá leat dakko bokte hárvanaš olmmoš ahte lea

báhčán guovžža áimmus. Oktii ledje oainnat biđit čuoiggaheamen guovžža, go dat fáhkkestaga mohkasti juvves eatnamiidda, gos lei Unna-Jovnnage. Go guovža njuikii báktaravdda badjel, de Jovnnna lei das vuolde. Sus deaivvai bissu vuohkkasit gieđas ja bávkali dan guovžža áimmus.

Áigi das Muoddávári alde lei hurggihan guhkás veaigái ja lei balvegoahtán. Beaivi jávkai ja muohttigodii ja fargga juo borgii. Ii oidnon šat mihkkige. Buot biraseatnamat jávke muohtasoicca sisa. Soabaine Nilppiin ahte mun joatkkán Unna-Jovnnna fárus Njearrejávraí, son ieš čuoigá Leamminjálbmái. "In leat gula gáibmi vuosttas geardde jođus dákkár dálkin", gullostit Unna-Jovnnna jienádeamen. Vehážiid sevnijodii ja buot jávkai oidnosis. Lei hui lossat čuoigat

seavdnjadin dákkár dálkin. Manjiteahket buotteheimme viimmat Njearrejávraí. Ledjen čađa váiban, go lávkejin stohpui. Njearrejár-Niillas lážistii munnje sáji láhttái ja nohkken dan seammás dasa. Gaskkohagaid gullen nahkáriid čađa Unna-Jovnnna hálesteamen dálui olbmuiiguin.

Vuosttas geardde fitnen Jovnnna báikkis Leammi geassit 1959 ovdalaš mihcamáraid. Son ásai Čoangetjávri davábealde, mii lei okta stuorámuš jávriin Leammi alde. Ledjen ovddit ija vázzán su báikái Leammi álbmotmeahci čađa. Lei árrađit ja dáluołbmot ledje vel oadđimin. Beaivi báittii boares gieđdái, mii lei viesu birra. Jaska čuočču sajistis beakkán Gábe-Jovnnna dálui. Gábe-Jovnnna lei vitmes ja dárkilis almmái. Son lei fuobmán ahte buoret báikki lei váttis gávdnat ja lei ásađuvvan dasa. Geahčadin Čoangetjávri goalkkes čázeoavvi, masa biraseatnamat nu čábbát dávistedje. Ránnjádálus Njurguluovttas gullui duollet dálle beana ciellamin. De gullostige juo ukša gižiheamen. Dálusit Unna-Jovnnnahan dat lei doppe iditearániidda vázzilan. "Gos gánda lea boahhtimin? Ammal juo káffegohpa asttat jugistit? árvalii Jovnnna.

Dutkkadin siste boares vistti. Liikojin dasa. Áiggi mearkkat vuhttojedje juohke sajis. Seaidnediibmu cohkii stobus, oapmelágan uonnas haksostii suovvahádja. Boares hirssat ledje ainge buori ortnegis, láhtti ja lássabeallát maiddái. Beavddit ja searngat ledje duddjojuvnon muoras. Go leimmet juhkan káfe, de son suvddii mu nuppe beallái joga geaidnogeahčái Njurguluktii, gos jotken dasto Anára márkanbáikái.

Beassagohten Unna-Jovnnna ja eará sámeeallimuid bokte sisa sápmelašvuttii. Diedán ahte mu mánnávuoda guovllu olbmot ja biras leat váikkuhan mealgat mu eallimii. Unna-Jovnnna gulai daidda olbmuid, guhte lea sirdán iežas luondduolbmoo áddejumi manjit buolvvaide. Mii nuorabut sáhttit oahppat ollu sulágan olbmuiin.

Jouni Kitti

